

Uitvoeringsprogramma energiebesparing 2023 - 2026

Gemeente Asten, maart 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. (Versnellings-)visie van het Rijk.....	4
Maatregelen van het Rijk	7
Rol gemeente	9
Rol verhuurders	10
3. Gemeentelijke aanpak.....	12
4. Projecten 2023 – 2025	15
Bijlage 1: Toelichting maatregelen van het Rijk	24
Bijlage 2: Gericht isoleren – overzicht van slechtst geïsoleerde woningen & eenvormige bebouwing.....	30

1. Inleiding

Het Rijk wil de verduurzaming van de gebouwde omgeving aanzienlijk versnellen. Dat is nodig omdat het steeds moeilijker wordt om de opwarming van de aarde tot 1,5 graad te beperken. Even urgent vindt het Rijk dat de afhankelijkheid van aardgas snel vermindert, zowel om geopolitieke afhankelijkheid sterk te verminderen als ter bescherming tegen de stijgende fossiele energieprijzen. In de gebouwde omgeving wordt nu meer dan 90% van de woningen met aardgas of andere fossiele energie verwarmd.

Gemeenten spelen een centrale rol bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Ze staan dicht bij de inwoners en lokale partijen waarmee de lokale verduurzaming vorm moet krijgen. Elke gemeente moet daarom de weg naar een aardgasvrije gebouwde omgeving schetsen in een transitievisie warmte. In uitvoeringsprogramma's moet de visie vervolgens geconcretiseerd worden. Dit document is het eerste uitvoeringsprogramma van gemeente Asten en borduurt voort op hetgeen we in 2021 hebben opgeschreven in het Programma warmtetransitie versie 1.0.

In dit uitvoeringsprogramma maken we de opgaven van het Rijk, gemeenten en verhuurders inzichtelijk en geven we weer welke maatregelen het Rijk neemt om verduurzaming te versnellen. We maken in dit programma bewust inzichtelijk wat het Rijk allemaal doet, omdat we als overheden de dingen niet dubbel willen doen. Daarnaast benoemen we met welke projecten we als gemeente onze inwoners en bedrijven de komende jaren willen ondersteunen.

2. (Versnellings-)visie van het Rijk

Het Rijk wil de verduurzaming van de gebouwde omgeving aanzienlijk versnellen, daarom heeft ze een 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving' opgesteld¹. De beoogde versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving loopt grofweg via twee sporen. Een gebiedsgericht- en een individueel spoor.

Gebiedsgericht

In het gebiedsgerichte spoor worden lokaal, onder regie van gemeenten, wijken planmatig verduurzaamd en uiteindelijk aardgasvrij gemaakt. Het Rijk draagt bij aan het gebiedsgerichte spoor door gemeenten middelen, instrumenten en ondersteuning te geven.

Individueel

Het individuele spoor is gericht op individuele gebouwen en gebouweigenaren. Bij dit spoor is het vooral van belang dat natuurlijke momenten zoals kooptransacties, renovaties en vervanging van apparatuur optimaal wordt benut. Voor huis- en gebouweigenaren betekent dit dat zij onder regie van de gemeente verduurzamen. Bijvoorbeeld door de toepassing van een all electric oplossing of door op een voor hen natuurlijk moment aan de slag te gaan met isolatie en een hybride warmtepomp aan te schaffen.

Nadruk op terugdringen energiebehoefte

Het beleid voor de gebouwde omgeving richt zich in beide sporen op het terugdringen van de energiebehoefte. Het Rijk stimuleert dit via een Nationaal Isolatieprogramma². Het isolatieprogramma is gericht op het isoleren van 2,5 miljoen woningen tot en met 2030³. Verder is er een actieplan gericht op hybride warmtepompen⁴. Hiermee wil het Rijk realiseren dat er 1 miljoen hybride warmtepompen geïnstalleerd worden in de bestaande bouw. Daarnaast wil het Rijk stimuleren dat energiebronnen worden verduurzaamd met duurzame energie om in de resterende vraag te voorzien. Dat doen ze onder meer door het stimuleren van geothermie en aquathermie via de SDE++⁵ en via een bijmengverplichting voor groen gas⁶ in 2030.

Creëren van duidelijkheid

Het Rijk wil mensen meer duidelijkheid geven over wat ze kunnen doen. Er komt daarom normering voor bestaande gebouwen en installaties, daardoor worden duurzaamheid en energieprestatie onderdeel van investerings- en financieringsbeslissingen. Doel van de normen is om slechte isolatie van woningen, slechte energieprestaties bij utiliteitsgebouwen en de gasgestookte mono cv-ketel stapsgewijs uit te faseren. Hiermee hoopt het Rijk duidelijkheid te creëren over waar gebouwen en installaties in de toekomst aan moeten voldoen en over wat nu al kan en ook verstandig is op weg naar de norm. Ook wordt er gewerkt aan voorlichting en informatie voor bewoners en ondersteuning en ontzorging van bewoners, bijvoorbeeld door een landelijk digitaal platform.

¹ Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/01/beleidsprogramma-versnelling-verduurzaming-gebouwde-omgeving>

² Nationaal isolatieprogramma:

<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma/documenten/publicaties/2022/04/02/nationaal-isolatieprogramma>

³ Het betreft één of meerdere stappen richting de standaard voor woningisolatie.

⁴ Actieplan hybride warmtepompen 2022 t/m 2024

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/15/actieplan-hybride-warmtepompen>

⁵ Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)

<https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/sde>

⁶ Voorlopig gaat het Rijk uit van een bijmengverplichting waarbij leveranciers verplicht worden om groen gas certificaten te kopen en af te boeken zodat in 2030 de CO₂-uitstoot van de gebouwde omgeving met 2,9 Mton verlaagd wordt. Deze 2,9 Mton zullen als opgave naar rato over de energieleveranciers verdeeld worden. De ingangsdatum van de verplichting is geraamd op 2024-2025. Vanaf deze datum zal de verplichting oplopen tot het hierboven genoemde doel in 2030. Nadere verfijning van deze datum en het ingroei-pad is afhankelijk van lopende analyses, o.a. naar de geschatte benodigde tijd om wetswijzigingen door te voeren en de benodigde voorbereidingstijd voor handhavende en toezichthoudende partijen en de marktpartijen die het groen gas moeten gaan produceren of leveren.

Realiseren betaalbaar aanbod voor iedereen

De transitie vraagt om forse investeringen van overheden, bedrijven en mensen. Het Rijk wil dat iedereen de transitie kan maken, juist ook huishoudens met een lager inkomen. De lasten van de transitie moeten daarom eerlijk verdeeld worden om voor iedereen tot een betaalbaar aanbod te kunnen komen. Dat doet het Rijk door een combinatie van beprijzing, financiering en subsidiering. Onder meer met een 0% rentetarief voor lagere inkomens en een energiebespaarhypotheek met financiering naar draagkracht en zonder restschuldrisico voor degenen met onvoldoende financieringsruimte.

Vergroten uitvoeringscapaciteit van gemeenten en de markt

Voor gemeenten komt er ondersteuning beschikbaar voor uitvoeringskosten. Ook komt er een programma ter ondersteuning van de lokale warmtetransitie. Daarnaast wordt ingezet op de uitvoeringskracht in de markt. Dat gebeurt onder meer door een transformatie van de bouw: door industrialisatie, digitalisering en betere ketensamenwerking en meer circulair, emissievrij en natuurinclusief te werken. Voor een betaalbare energietransitie is van belang dat de kosten omlaag gaan en de arbeidsproductiviteit omhoog, zodat verduurzaming efficiënter wordt en ook minder 'gedoe' geeft.

Programmatische aanpak

Het 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving' kent vijf programmalijnen, gericht op de verschillende elementen en doelgroepen. De vijf programmalijnen zijn:

1. Gebiedsgerichte aanpak warmtetransitie

Het Rijk wil dat gemeenten via een gebiedsgerichte aanpak wijk voor wijk aan de slag gaan. De inzet van de gebiedsgerichte aanpak is dat bewoners en verenigingen van eigenaren (VvE's) weten wat er in hun wijk staat te gebeuren, wat ze zelf kunnen verbeteren aan hun woning en dat ze daarbij zoveel als mogelijk worden ontzorgd. Dit kan straat voor straat en buurt voor buurt, maar ook andere vormen – gericht op gelijksoortige woningen of per complex – zijn als onderdeel van de lokale aanpak denkbaar.

2. Individuele aanpak wonen

Woningeigenaren (zowel eigenaar-bewoners als verhuurders en zowel grondgebonden woningen als VvE's) krijgen handelingsperspectief. Dit betreft onder andere het bieden van toegankelijke informatie, verregaande ontzorging, subsidies en financiering. Ook komt er een helder uitfaseringsbeleid van slecht geïsoleerde woningen, mede op basis van de Europese richtlijnen. Normering draagt er aan bij dat het verduurzamen van woningen ook meer doorwerkt in de woningwaarde.

3. Aanpak utiliteitsgebouwen

Van de professionele gebouweigenaren kan volgens het Rijk meer gevraagd worden dan van de particuliere woningeigenaren. Er komt daarom een eindnorm voor utiliteitsbouw en er komen normen voor de uitfasering van slechte energielabels in de utiliteitsbouw. Eigenaren van utiliteitsgebouwen worden daarbij geholpen met subsidies, financiering en praktische ondersteuning

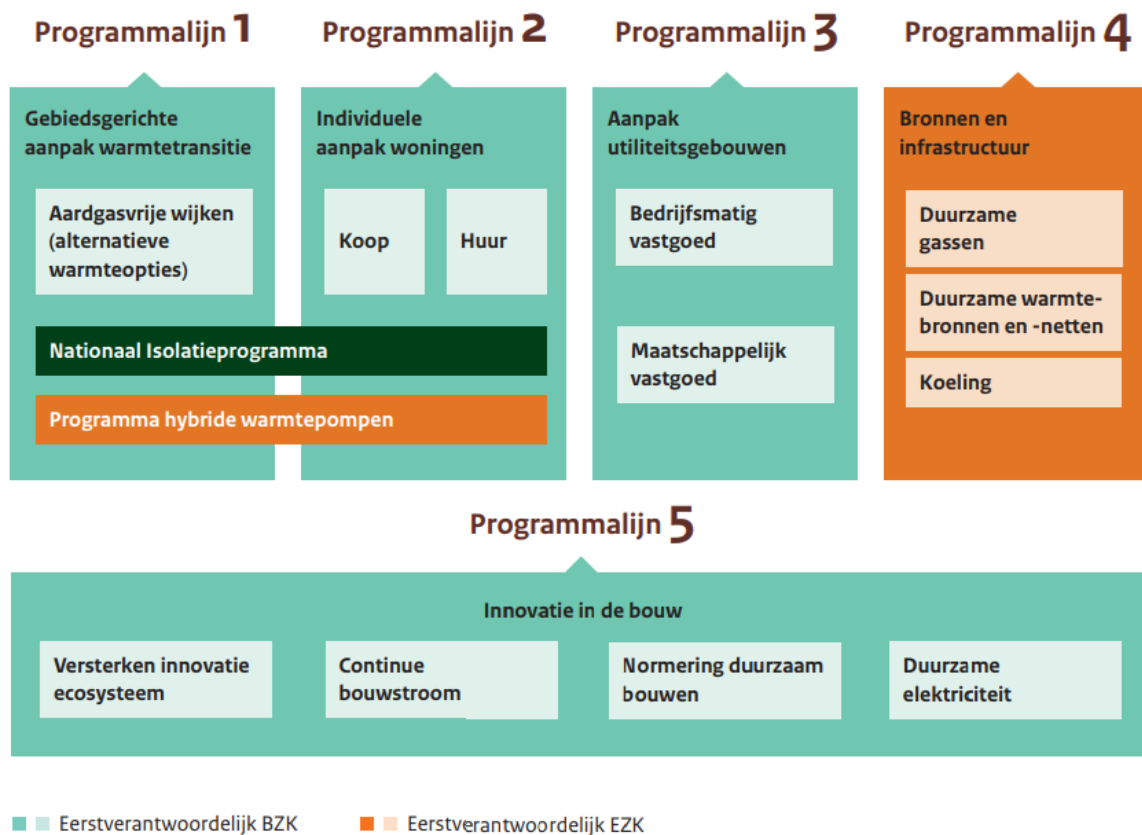
4. Bronnen en infrastructuur

Aardgas wordt gedeeltelijk vervangen door groen gas. Door het bijmengen van groen gas daalt de CO₂-uitstoot met 2,9 Mton en stimuleren we de ontwikkeling van duurzame bronnen en duurzame dragers. Deze moeten in 2050 voldoende en betaalbaar beschikbaar zijn. Daarnaast worden instrumenten en voorwaarden voor nieuwe infrastructuur (warmtenetten) gerealiseerd en wordt de productie van warmte via duurzame bronnen beter ondersteund en verder gestimuleerd. Bredere

vraagstukken over het energiesysteem, bijvoorbeeld rond netcongestie en netverzwaring, worden geadresseerd in het Programma Energiesysteem⁷.

5. Innovatie in de bouw

Er moet innovatiever en duurzamer gebouwd én verbouwd worden. Het Rijk en de sector willen daarvoor een cultuur- en systeemverandering realiseren. Deze richt zich op opschaling van de markt van industrieel bouwen en verbouwen in een gedigitaliseerd proces, met producten van hogere (milieu)kwaliteit en lagere kosten. De doelstelling is dat er in 2025 in alle segmenten van de gebouwde omgeving met veel gelijksoortige woningtypen nieuwe marktrijpe producten van hogere (milieu)kwaliteit en lagere kosten zijn. In 2030 moet industrieel en in een gedigitaliseerd proces bouwen en verbouwen de standaard zijn in alle woningtypen die daarvoor geschikt zijn. Het streven is om daarmee de helft van de totale markt te bedienen.

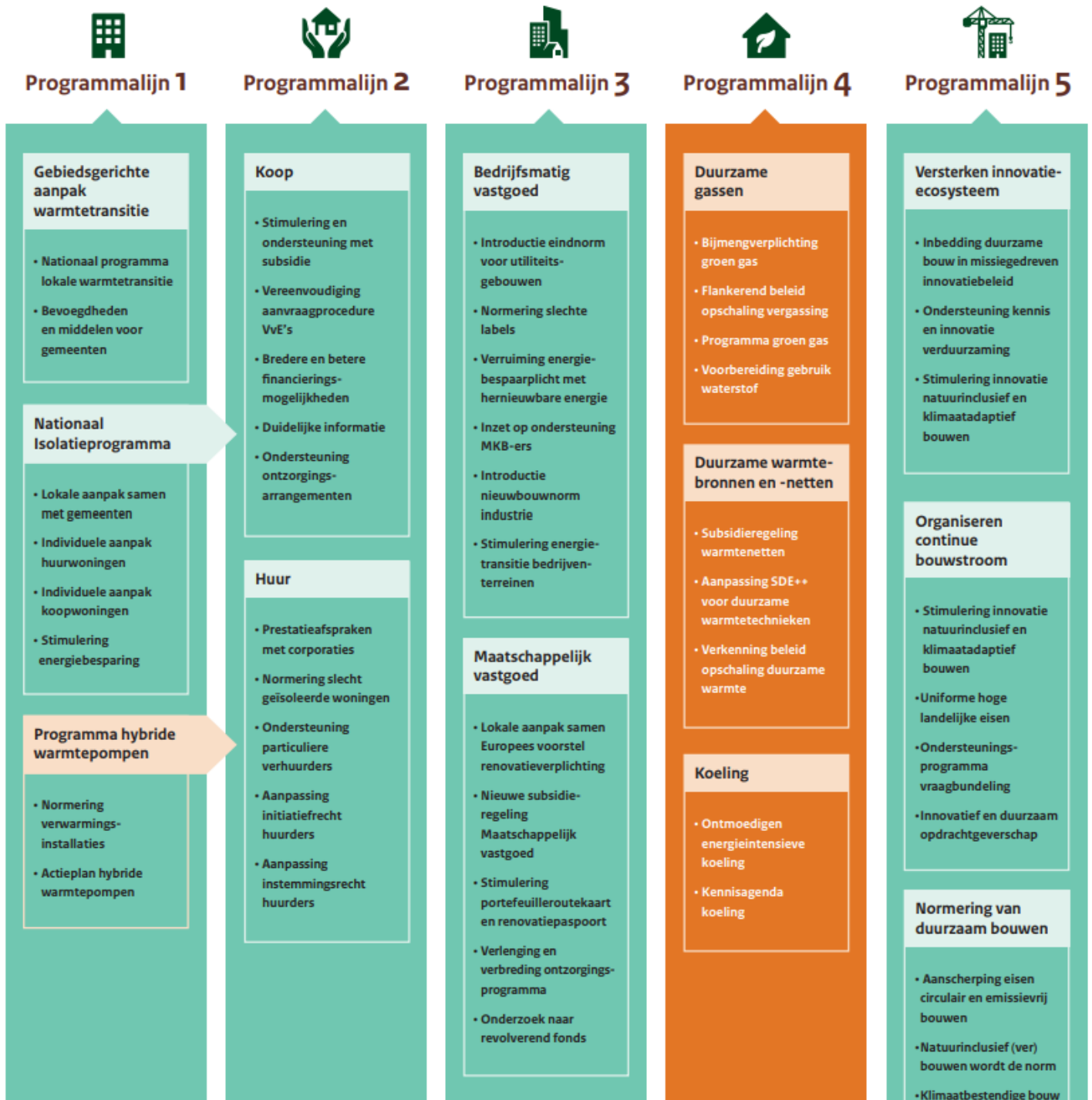

Figuur 1: Overzicht programma aanpak uit het 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving'.

⁷ Kamerbrief over contouren Nationaal plan energiesysteem
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/10/contouren-nationaal-plan-energiesysteem>

Maatregelen van het Rijk

Het Rijk staat aan de lat om de juiste financiële, juridische en organisatorische randvoorwaarden te creëren. In het 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving' zijn maatregelen aangekondigd om de uitvoering van de transitievisies warmte en uitvoeringsplannen mogelijk te maken. Onderstaande infographic maakt inzichtelijk waar het Rijk mee bezig is. In bijlage 1: 'Toelichting maatregelen van het Rijk' lichten we alle maatregelen van het Rijk puntsgewijs toe.

Figuur 2: Overzicht maatregelen van het Rijk uit het 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving'.

Rol gemeente

Gemeenten spelen een centrale rol in de warmtetransitie van de gebouwde omgeving. Ze staan dicht bij de inwoners en lokale partijen waarmee de lokale warmtetransitie vorm moet krijgen. Het Rijk wil dat gemeenten via een gebiedsgerichte aanpak aan de slag gaan. Dit kan straat voor straat en buurt voor buurt, maar ook andere vormen (bijvoorbeeld gericht op gelijksoortige woningen of per complex) zijn als onderdeel van de lokale aanpak denkbaar. De inzet van de gebiedsgerichte aanpak is dat bewoners weten wat er in hun buurt staat te gebeuren, wat ze zelf kunnen verbeteren aan hun woning en dat ze daarbij zoveel als mogelijk worden ontzorgd.

In de jaren tot 2030 moeten alle gemeenten aan de slag met de verduurzaming van grofweg 20% van de gebouwen in de gemeente. Lokaal worden daarom onder regie van gemeenten wijken planmatig verduurzaamd en uiteindelijk aardgasvrij gemaakt. Omdat wij voor 2030 geen buurt via een wijkaanpak van het aardgas koppelen moeten we meer dan 20% van de gebouwen verduurzamen om de gewenste energiebesparing te kunnen realiseren.

Door middel van het 'Programma warmtetransitie versie 1.0 en de projecten uit dit uitvoeringsprogramma wil gemeente Asten inwoners ondersteunen, stimuleren en faciliteren om met energiebesparing aan de slag te gaan. Ook willen we inwoners duidelijkheid verschaffen over wat er de komende jaren wel én niet staat te gebeuren.

Rol verhuurders

Het isoleren en energiezuiniger maken van huurwoningen wordt door het Rijk op verschillende manieren gestimuleerd. Daarnaast geeft het Rijk verhuurders via normering een prikkel om slecht geïsoleerde woningen te verduurzamen.

Prestatieafspraken n.a.v. tariefverlaging verhuurderheffing

Door uitvoering van de motie Hermans⁸ is de totale opbrengst van de verhuurderheffing vanaf 1 januari 2022 met een nettobedrag van 500 miljoen euro verlaagd. De Tweede Kamer heeft bij de uitvoering van de motie verzocht om de verlaging van de verhuurderheffing te koppelen aan afspraken op het gebied van woningbouw en verduurzaming. Het Rijk en Aedes hebben hiervoor prestatieafspraken op nationaal niveau gemaakt. Deze zullen regionaal en lokaal hun invulling krijgen in regionale en lokale prestatieafspraken - waar de corporatiesector en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zich aan committeren.

In de prestatieafspraken met betrekking tot de tariefverlaging van de verhuurderheffing⁹ is over duurzaamheid onderstane afgesproken:

- **In 2028 zijn er geen sociale huurwoningen meer met een slecht energielabel**
De sector heeft uiterlijk in 2028 alle E, F en G labels uit de sector (circa 250.000) aangepakt. Uitzondering hierop zijn gemeente- en Rijksmonumenten en voor sloop aangemerkte woningen. In gemeente Asten staan 18 sociale huurwoningen met energielabel E, F of G.
Om wettelijk te borgen dat alle slecht geïsoleerde huurwoningen (ook die van private verhuurders) worden verbeterd, is het voornemen om per 1 januari 2030 aanvullende wet- en regelgeving in te voeren die de uitfasering van alle huurwoningen met een E, F en G-label garandeert, of een vergelijkbaar effect sorteert.
- **Zonnepanelen en hybride warmtepompen in alle woningen met label D of beter**
De corporaties investeren tot en met 2025 in totaal 500 miljoen euro extra in zonnepanelen en hybride warmtepompen in woningen met een D-label of beter. In alle woningen met label D of beter waar de cv-ketel moet worden vervangen, vervangt de corporaties de cv-ketel in principe voor een duurzamer alternatief. Uitzonderingen hierop zijn woningen die als gevolg van de transitievisie warmte van een gemeente binnen vijf jaar na vervanging van de cv-ketel op een warmtenet aangesloten moeten worden.

Nationale prestatieafspraken voor de volkshuisvesting

Op 30 juni 2022 heeft minister De Jonge van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening nationale prestatieafspraken gemaakt met Aedes, Woonbond en VNG. Deze afspraken zijn nodig als gezamenlijke agenda in het licht van de grote maatschappelijke opgaven rond de beschikbaarheid van voldoende betaalbare woningen, de verduurzaming van de gebouwde omgeving, de leefbaarheid van wijken en buurten en de betaalbaarheid van wonen. Het realiseren van de genoemde doelen en afspraken is volgens het Rijk mogelijk doordat de investeringsruimte van corporaties komende jaren groeit door het afschaffen van de verhuurderheffing per 1 januari 2023 en doordat woningcorporaties hun investeringen en maatregelen versnellen. Door het afschaffen van de verhuurderheffing per 1 januari 2023 komt er bij corporaties jaarlijks circa 1,7 miljard aan investeringsruimte vrij.

Met betrekking tot duurzaamheid is in het rapport 'Nationale Prestatieafspraken corporatiesector'¹⁰ het volgende afgesproken:

⁸ Kamerstukken 2020 – 2021, 35925, nr. 13

⁹ Prestatieafspraken tariefverlaging verhuurderheffing per 1-1-2020
<https://open.overheid.nl/repository/ronl-463f63ac-3402-473f-8382-a7ddd8b5248d/1/pdf/prestatieafspraken-tariefverlaging-verhuurderheffing-per-1-1-2022.pdf>

¹⁰ Nationale prestatieafspraken voor de volkshuisvesting 2022
<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationale-prestatieafspraken-voor-de-volkshuisvesting/documenten/publicaties/2022/06/30/nationale-prestatieafspraken-2022>

- **In 2030 zijn 450.000 corporatiewoningen aardgasvrij**
 Corporaties staan voor de opgave om uiterlijk in 2030 450.000 bestaande woningen aardgasvrij te maken. Zij doen dit als onderdeel van de wijkgerichte aanpak. Het is voor corporaties noodzakelijk uiterlijk in 2024 zekerheid te hebben vanuit gemeenten over de uitvoering van de transitievisie Warmte. De transitievisie Warmte en de daarbij behorende uitvoeringsplannen zijn voor corporaties en huurders een onmisbaar startpunt voor hun verduurzamingsinzet, omdat het mede bepaalt welke keuzes tot 2030 verstandig zijn en of het bijvoorbeeld mogelijk en wenselijk is een hybride systeem te installeren vooruitlopend op het aardgasvrij maken op langere termijn. Voor WoCom en Bergopwaarts betreffen het in gemeente Asten ongeveer 300 woningen. In 2024 zullen het Rijk, gemeenten en corporaties op basis van de op dat moment vastgestelde transitievisies warmte en uitvoeringsplannen beoordelen of het hiermee haalbaar is om de 450.000 bestaande woningen van corporaties in 2030 aardgasvrij te maken. Als dat niet het geval is, worden in 2024 nadere afspraken gemaakt.

- **In 2030 zijn 1 miljoen huurwoningen toekomst-klaar geïsoleerd**
 De ambitie van het Rijk is dat er in 2030 in totaal 1 miljoen huurwoningen toekomst-klaar geïsoleerd zijn. De Standaard voor woningisolatie geldt als referentie voor toekomst-klaar¹¹. Van het doel om 1 miljoen huurwoningen toekomst-klaar te isoleren, is de opgave voor de corporaties om 675.000 bestaande woningen toekomst-klaar te isoleren. Ook sloopnieuwbouw is hier onderdeel van. Voor WoCom en Bergopwaarts betreffen het in gemeente Asten ongeveer 450 woningen. Het is aan corporaties om te bepalen welke woningen voor 2030 toekomst-klaar worden geïsoleerd. In de praktijk zal een deel van de 450.000 aardgasvrije woningen ook direct toekomst-klaar worden geïsoleerd. Dit zal het geval zijn als woningen all-electric worden gemaakt, of als de woningen voor 2030 al worden voorbereid op een lage temperatuurwarmtenet.

- **Corporaties isoleren 675.000 bestaande woningen naar toekomst-klaar**
 Zoals hierboven te lezen staan woningbouwcorporaties aan de lat om 675.000 woningen van de 1 miljoen huurwoningen toekomst-klaar te isoleren. Dit doel zal in de praktijk waarschijnlijk samen worden opgepakt met de bestaande afspraak om versneld alle sociale huurwoningen van de corporaties met een E, F en G-label uit te faseren.

- **Hybride warmtepomp of ander duurzaam alternatief verplicht bij vervanging cv-ketel**
 Het Rijk bereidt een verplichting voor om vanaf 2026 een hybride warmtepomp of een ander duurzaam alternatief te plaatsen op het moment dat de cv-ketel moet worden vervangen. Corporaties hebben zich er al aan gecommitteerd om in alle woningen met label D of beter waar de cv-ketel moet worden vervangen, de cv-ketel in principe te vervangen door een duurzamer alternatief. Woningbouwcorporaties Bergopwaarts en WoCom gaan de komende jaren bij een aantal complexen kijken wat dit betekent¹². De verplichting is daarom nog niet opgenomen als eis in de prestatieafspraken.

¹¹ De Standaard voor woningisolatie geeft aan wanneer een woning voldoende geïsoleerd is zodat deze - voor wat betreft naoorlogse woningen - verwarmd kan worden met een temperatuur van 50 graden zonder dat de woning opnieuw aangepakt hoeft te worden. Dit betreft zowel de isolatie, kierdichting als ventilatie. In het algemeen dient deze referentie als een minimum te worden opgevat. Om evenwel ondoelmatige investeringen tot en met 2030 te voorkomen, hoeven woningen die ook met andere aanpassingen (van bijvoorbeeld het warmteafgiftesysteem) kunnen worden verwarmd met een temperatuur van 50 graden niet alsnog tot deze standaardstandaard geïsoleerd te worden.

¹² De kosten voor huurders kunnen bijvoorbeeld toenemen als de stroomprijs hoog blijft en een toename van (hybride) warmtepompen vraagt veel van het elektriciteitsnetwerk. Ons uitgangspunt is dat men eerst goed isoleert (aanpak van de schil) voordat de overstap naar een (hybride)warmtepomp wordt gemaakt.

3. Gemeentelijke aanpak

Voor een groot deel van gemeente Asten is nog niet duidelijk wat het uiteindelijke alternatief voor aardgas wordt. In het Programma warmtetransitie versie 1.0 is daarom geen buurt aangewezen die vóór 2030 aardgasvrij moet zijn. Dat betekent niet dat we concessies doen op het besparen van aardgas. We zetten de komende jaren intensief in op energiebesparing.

Focus op energiebesparing

We zetten in op het benutten van de energiebesparingspotentie in Asten, zodat in 2030 in vergelijking met 2019 twintig procent minder gas wordt gebruikt ten behoeve van de gebouwde omgeving. Voor 2030 gaan onze buurten dus niet volledig van het aardgas af. Ook komt er voor 2030 geen warmtenet. Wel blijven we deze mogelijkheid onderzoeken voor de periode na 2030.

Onze aanpak is erop gericht om stap voor stap minder aardgas te gebruiken. We kijken nu naar de aankomende jaren tot en met 2026, en kijken daarna verder. We geven als gemeente prioriteit aan het isoleren, kierdicht maken en ventileren van woningen en andere gebouwen. Daarnaast sturen we op het benutten van kansen op natuurlijke momenten, zoals bij renovatie en vervanging van de cv-installatie. Ook willen we bewoners en huiseigenaren helpen om in actie te komen.

Door een lagere energiebehoefte bij huishoudens te realiseren wordt er minder aardgas verbruikt, wordt de uitstoot van CO₂ gereduceerd en stijgt de energierekening minder hard. Ook wordt door een lagere energiebehoefte de overstap naar een alternatieve warmtebron makkelijker.

Gemeentebreed

De gemeentelijke aanpak is gericht op informeren, stimuleren en ondersteunen, zodat inwoners weloverwogen (samen) aan de slag kunnen. We willen dat bewoners die alles zelf willen doen aan de juiste informatie komen en we willen ontzorging kunnen bieden aan wie dat wil en wie dat nodig heeft om in actie te kunnen komen.

Gebiedsgericht

In het Programma warmtetransitie versie 1.0 hebben we drie buurten (Appelbuurt, Loverbosch en een gedeelte van de Hemelberg, zie figuur 3) aangewezen waar we de komende jaren gebiedsgericht met energiebesparing aan de slag willen gaan. Dit zijn buurten waar het mogelijk lijkt om vrijwel alle woningen de komende 10 tot 15 jaar van het gas te halen. Dat deze woningen in de komende 10 tot 15 jaar van het aardgas worden afgekoppeld staat nog niet vast en zal altijd in samenspraak worden bekeken.

Veel woningen in deze buurten (figuur 3) zijn al goed geïsoleerd en kunnen op een natuurlijk moment overstappen op een aardgasvrije warmtevoorziening. Door hier nu al op in te spelen, wordt voorkomen dat natuurlijke momenten om woningen aardgasvrij te maken onbenut blijven. In deze buurten starten we daarom in 2023 met het informeren van eigenaren over geschikte aardgasvrije warmteoplossingen. Waar, wanneer en hoe we in deze buurten met verduurzaming aan de slag gaan bekijken we in 2023 samen met betrokkenen en partners.

Maatschappelijk vastgoed

De gemeente geeft het goede voorbeeld. We maken een routekaart voor het verduurzamen van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed. De routekaart geeft aan welke gebouwen we op welk moment gaan isoleren en aardgasvrij maken.

Bedrijfsgebouwen

Het verduurzamen van de verwarming en het elektriciteitsgebruik van bedrijfsgebouwen zoals kantoren, behandelruimtes en bedrijfshallen valt ook onder de reikwijdte van de gebouwde

omgeving. Bedrijven zijn echter bij het verduurzamen vaak gericht op hun hele bedrijfsvoering. Een gemeentelijke aanpak op besparen van gas- en elektragebruik bij bedrijven is daarmee logischerwijs onderdeel van een bredere aanpak op verduurzamen. Op dit moment zijn bedrijven al verplicht maatregelen te nemen die ze binnen 5 jaar terugverdienen. Met SPUK-gelden¹³ wordt hierop door de ODZOB¹⁴ gehandhaafd. De handhaving zal zich in de komende jaren versterken.

We gaan met ondernemers in gesprek om met ze te praten over de energieproblematiek. We willen ophalen wat er van ons wordt verwacht en aangeven wat we als gemeente wel en niet (kunnen) doen.

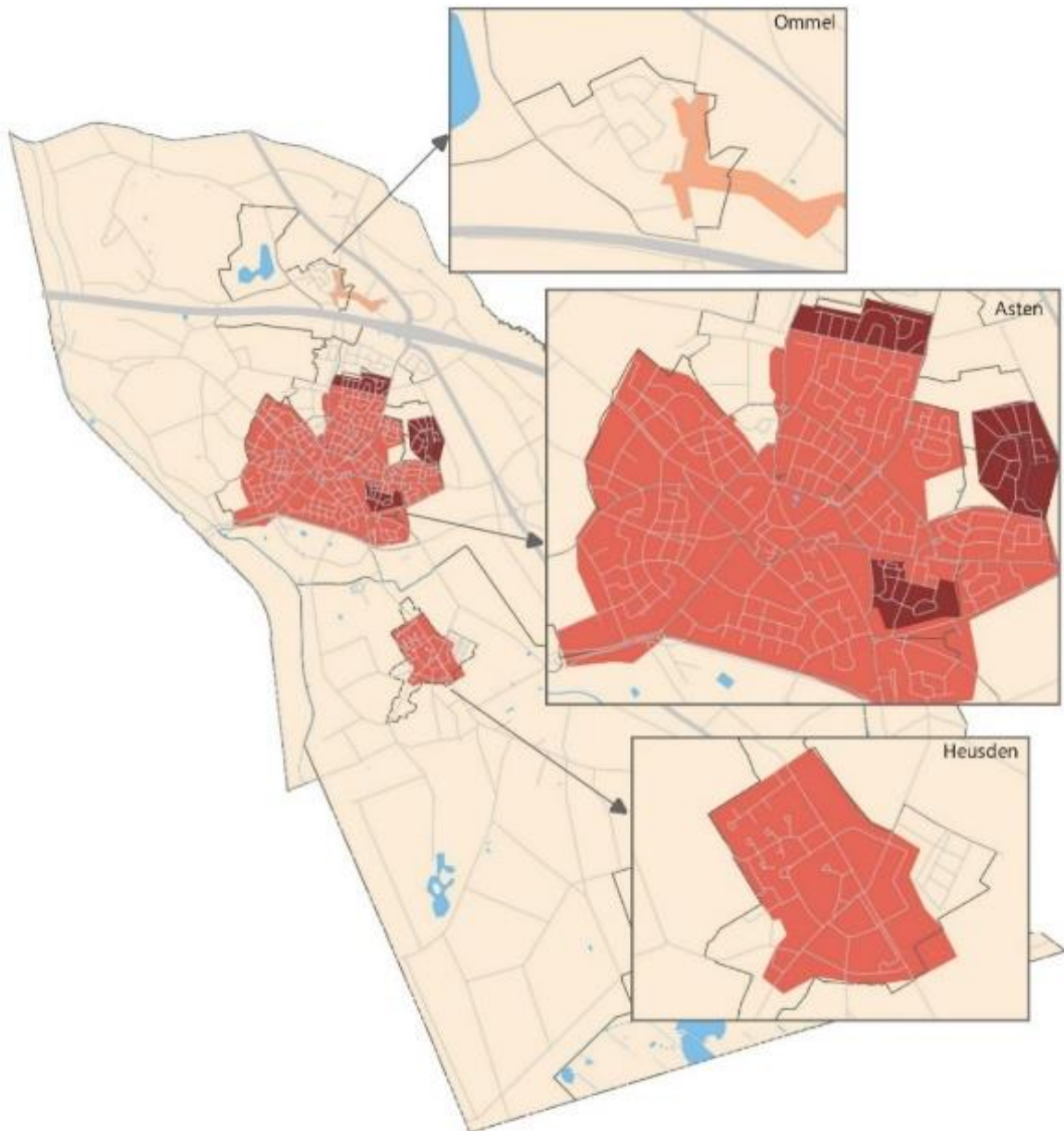
Flexibele uitvoering

We voeren het uitvoeringsprogramma energiebesparing uit in een periode waarin veel verandert en we doen -net als alle andere gemeenten- veel voor het eerst. Het is onzeker welke projecten succesvol zullen zijn. Ieder project wordt daarom geëvalueerd en we blijven in nauw contact met gemeenten (in de regio) om te leren van hun ervaringen. Ieder jaar sturen we de uitvoering bij op wat we geleerd hebben en op eventuele nieuwe aanwijzingen vanuit het rijk. De looptijd van dit uitvoeringsprogramma is weliswaar 4 jaar maar de projectenlijst wordt ieder jaar bijgesteld en vastgesteld.

¹³ SPUK-gelden: Specifieke uitkeringen voor gemeenten en provincies. Gemeenten en provincies kunnen extra geld krijgen om bepaald beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/belastinginkomsten-en-specifieke-uitkeringen-gemeenten-en-provincies/specifieke-uitkeringen-sisa-gemeenten-en-provincies>

¹⁴ ODZOB: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Gemeente Asten

Kansenkaart

- Korte termijn (2020-2035)
- Middellange termijn (2025-2040)
- Lange termijn (2040-2050)
- Natuurlijk tempo (2020-2050)

Figuur 3: kansenkaart. Op de kaart wordt een globaal beeld gegeven van het tempo waarmee de verschillende gebieden in gemeente Asten van het aardgas af kunnen stappen. Dit op basis van beschikbare kansen in de verschillende gebieden. In donkerrood zijn de drie buurten (Appelbuurt, Loverbosch en een gedeelte van de Hemelberg) te zien.

4. Projecten 2023 – 2026

De komende jaren gaan we concrete stappen zetten om uiteindelijk in 2050 alle gebouwen volledig aardgasvrij te hebben. De activiteiten die gemeente Asten opzet worden hieronder beschreven. Ook wordt uiteengezet in hoeverre bewoners hiermee ontzorgd worden en in welke mate de gemeente hierin een actieve rol speelt. Projecten kunnen elkaar in tijd en in doelgroep overlappen. Dit doen we als ze elkaar daarmee versterken en dit in de uitvoering makkelijk te regelen is.

ENERGIEHUIS SLIM WONEN		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2021	Bij het Energiehuis kan men terecht met vragen rondom isolatie, ventilatie en alternatieven voor aardgas. Het Energiehuis Slim Wonen is een samenwerking van Energiehuis Helmond en 8 gemeenten. Naast de centrale locatie in Helmond is in iedere gemeente een lokaal vrijwilligersteam actief. De lokale energiecoaches helpen onze inwoners op weg en organiseren aanvullende lokale activiteiten zoals een inloopspreekuur en het uitvoeren van warmtescans. https://energiehuisslimwonen.nl/	Bewoners die zelfstandig aan de slag willen en/of behoefte hebben aan informatie
	DOEL ondersteunen en informeren	DOOR WIE EnergieHuis Slim Wonen Medewerker communicatie Projectmedewerker duurzaamheid
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

WEEK VAN DE DUURZAAMHEID		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2022	Tijdens dit evenement geven we extra aandacht aan de vele kanten van duurzaamheid. De warmtetransitie is een belangrijk onderdeel van de week. Er wordt o.a. een duurzame huizenroute georganiseerd. www.asten.nl/wvdd	Alle bewoners die opzoek zijn naar informatie
	DOEL informeren en stimuleren	DOOR WIE Medewerker communicatie EnergieHuis Slim Wonen Betrokken bewoners
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

COLLECTIEVE INKOOP ISOLATIE		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2022	Samen met een dienstverlenende marktpartij hebben we vanaf oktober 2022 een collectieve inkoop voor isolatie van vloer, spouwmuur en dak opgezet. Zo wordt het goedkoper en makkelijker voor bewoners om hun woning te isoleren. Hiervoor werken we zoveel mogelijk samen met lokale installateurs.	Huiseigenaren
	DOEL ondersteunen en stimuleren	DOOR WIE Dienstverlenende marktpartij Projectmedewerker duurzaamheid Medewerker communicatie
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

OVERLEG MET ENEXIS		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2022	We hebben regelmatig overleg met netbeheerder Enexis om werkzaamheden, plannings en/of koppelkansen op elkaar af te stemmen. Ook blijven we hierdoor op de hoogte van ontwikkelen, bijvoorbeeld omtrent de capaciteit van het elektriciteitsnet.	Enexis en gemeente Asten
	DOEL kansen en bedreigingen inzichtelijk maken	DOOR WIE Programmamanager Medewerker Enexis
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

PRESTATIEAFSPRAKEN		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2022	Jaarlijks maken we afspraken met de woningbouwcorporaties in gemeente Asten (Bergopwaarts en WoCom). Het verduurzamen van hun woningbezit en de aanpak van energiearmoede zijn thema's waarover we afspraken maken.	Huurders
	DOEL stimuleren en afstemmen	DOOR WIE Medewerker volkshuisvesting Bergopwaarts WoCom
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

ASTEN.NL/AARDGASVRIJ		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2023	<p>Op deze webpagina worden onze inwoners, bedrijven en organisaties doorverwezen naar websites met betrouwbare informatie over maatregelen, financiering en ondersteuning. Daarnaast zal op de gemeentepagina informatie staan over het tijdspad van aardgasvrij worden in Asten.</p> <p>De website verwijst ook naar nieuws. Sites waarnaar verwezen wordt zijn: www.energiehuisslimwonen.nl/, www.verbeterjehuis.nl en www.milieucentraal.nl. Op deze websites wordt men stap voor stap bij de hand genomen. Ook wordt men doorverwezen naar websites voor subsidies: www.rvo.nl en www.warmtefonds.nl.</p>	<p>Alle doelgroepen die gebouwen of huizen moeten verduurzamen (inwoners, bedrijven etc.)</p>
	DOEL informeren	<p>DOOR WIE Medewerker communicatie</p>
Mate van ontzorging ★★☆☆		Capaciteit gemeente ★★☆☆

AANPAK ENERGIE-ARMOEDE		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2022	<p>Samen met het sociaal domein zoeken we naar mogelijkheden om inwoners te helpen die (mogelijk) in de problemen komen als gevolg van een hogere energierekening. De projectondersteuner duurzaamheid ondersteunt het sociaal domein met kennis, bijvoorbeeld over duurzaamheidsleningen en subsidieregelingen. Een voorbeeld hiervan is dat we iets opzetten voor bewoners die ondersteuning nodig hebben bij het aanvragen van een lening of subsidie ten behoeve van energiebesparing.</p>	<p>Huurders en woningeigenaren die (mogelijk) financieel in de problemen komen als gevolg van een hogere energierekening</p>
	DOEL ondersteunen	<p>DOOR WIE Sociaal domein Projectmedewerker duurzaamheid</p>
Mate van ontzorging ★★☆☆		Capaciteit gemeente ★★☆☆

IN GESPREK MET LOKALE BEDRIJVEN		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023	We gaan met ondernemers in gesprek (bijvoorbeeld tijdens een ondernemerscafé) om met ze te praten over de energieproblematiek. We willen ophalen wat er van ons als gemeente wordt verwacht en aangeven wat we wel en niet (kunnen) doen.	Ondernemers
	DOEL stimuleren en afstemmen	DOOR WIE College van B&W Medewerker economie Projectmedewerker duurzaamheid
Mate van ontzorging ★★☆☆		Capaciteit gemeente ★★☆☆

BESTRIJDEN ENERGIE-ARMOEDE MET RIJKSMIDDELLEN		VOOR WIE
INCIDENTIEEL EIND 2022 T/M 2023	Met middelen die we van het Rijk hebben ontvangen ter bestrijding van energie-armoede bieden we een honderdtal bewoners kleine energiebesparende ingrepen aan. De ingegrepen worden direct toegepast. Denk bijvoorbeeld aan ingrepen zoals het dichteren van kieren en het installeren van ledverlichting. We zijn eind 2022 begonnen en blijven in 2023 acties opzetten totdat we de financiële middelen van het Rijk volledig hebben besteed.	Huurders en woningeigenaren met een lager inkomen
	DOEL ondersteunen	DOOR WIE Projectmedewerker duurzaamheid Medewerker communicatie
Mate van ontzorging ★★☆☆		Capaciteit gemeente ★★☆☆

MONITORING		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2023	Om continu een vinger aan de pols te houden en om de gemeenteraad op de hoogte te houden van de voortgang is monitoring nodig. Jaarlijks zullen we reflecteren op onze acties. In 2023 zetten we daarvoor de systematiek op.	Raad, College van B&W, programmamanagement
	DOEL informeren en leren	DOOR WIE Programmamanager
Mate van ontzorging ★★☆☆		Capaciteit gemeente ★★☆☆

BEPALEN VOLGORDE VERZWARING ELEKTRICITEITSNET		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2023	Verspreid door Asten moeten leidingtrajecten van Enexis verzaard worden. Door de grote investeringen die nodig zijn voor de energietransitie in combinatie met schaarste aan personeel is het van belang slim te kiezen in de volgorde van uitvoering. Samen met netbeheerder Enexis en collega's met kennis van de ondergrond en ruimtelijke projecten moeten we bepalen in welke buurten Enexis als eerst aan de slag moet met het verzwaren van het elektriciteitsnet.	Inwoners die: <ul style="list-style-type: none"> • all-electric gaan als alternatief voor aardgas • elektrisch gaan rijden • zonnepanelen aanschaffen
	DOEL voorkomen dat de capaciteit van het elektriciteitsnet verduurzaming blokkeert	DOOR WIE Programmamanager
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

GERICHTE ACTIE AANPAK WONINGEN LABEL D, E, F EN G		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023 T/M 2024	Gemeente Asten kent een deel oudere, slechter geïsoleerde woningen (zie bijlage 2). Hier valt nog veel energie te besparen. Het isoleren van deze woningen verdient daarom prioriteit. Voor deze woningen gaan we een gerichte collectieve isolatieactie organiseren. Ook gaan we voor deze woningen een specifieke uitkering (SPUK) aanvragen. De Regeling SPUK Nationaal Isolatieprogramma maakt het voor gemeenten mogelijk om slecht geïsoleerde woningen (energielabel D, E, F en G) te verduurzamen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Voor gemeente Asten is voor kalenderjaar 2023 een bedrag van maximaal € 154.699.- beschikbaar. Voor kalenderjaar 2024 kunnen we een aanvraag doen van maximaal € 88.240.-. Een aanvraag voor de specifieke uitkering kan worden ingediend met ingang van 1 maart 2023 tot en met 31 mei 2023.	Huiseigenaren in vooroorlogse en naoorlogse woningen met slechte energie labels (D, E, F of G)
	DOEL stimuleren en ondersteunen	DOOR WIE Projectmedewerker duurzaamheid Medewerker communicatie
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

ENERGIEBESPARINGSPLICHT VOOR KANTOREN		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2023	Het Rijk wil dat ingezet wordt op 100% naleving van de energielabel C-verplichting voor kantoren, de bijbehorende informatieplicht en de energie-audit verplichting. Het toezicht op de energiebesparingsplicht wordt in zijn geheel ondergebracht in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten. Vanuit het Rijk is hiervoor budget beschikbaar. Als gemeente geven we de Omgevingsdienst hier opdracht toe.	Kantoren
	DOEL ondersteunen	DOOR WIE Relatiemanager Omgevingsdienst
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

AANVRAGEN SUBSIDIEREGELING DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK VASTGOED (DUMAVA) ¹⁵		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023	Voor eigenaren van maatschappelijk vastgoed is de subsidieregeling DUMAVA beschikbaar. Met de subsidie komt het Rijk eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed tegemoet in de kosten om te verduurzamen. Op dit moment is de DUMAVA gesloten waardoor het niet mogelijk is om de subsidie aan te vragen. De regeling is eerder gesloten dan verwacht, omdat het budget overtekend is. In 2023 bereiden we een aanvraag voor zodat we deze bij de eerstvolgende mogelijkheid kunnen indienen. Dit moment staat gepland voor januari 2024, maar RVO probeert om de datum naar voren te halen.	Gemeente Asten Maatschappelijke organisaties
	DOEL uitdragen voorbeeldfunctie	DOOR WIE Medewerker gebouwenbeheer
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

OPSTELLEN EN UITVOEREN ROUTEKAART VERDUUZARMING MAATSCHAPPELIJK VASTGOED		VOOR WIE
STRUCTUREEL SINDS 2023	We maken een routekaart voor het verder verduurzamen van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed en voeren deze uit. De routekaart geeft aan welke gebouwen we op welk moment gaan isoleren en aardgasvrij maken. We bekijken bij het opstellen van de routekaart of is het nuttig en mogelijk is om aan te sluiten bij het Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed ¹⁶ van de provincie Noord-Brabant.	Gemeente Asten
	DOEL uitdragen voorbeeldfunctie	DOOR WIE Medewerker duurzaamheid Medewerker gebouwenbeheer Provincie Noord-Brabant
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

¹⁵ Subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed:
[Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed \(DUMAVA\) \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/subsidieregeling-duurzaam-maatschappelijk-vastgoed-dumava)

¹⁶ Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed:
[Ontzorgingsloket Maatschappelijk Vastgoed van start - Provincie Noord-Brabant](https://www.nbrabant.nl/ontzorgingsloket-maatschappelijk-vastgoed-van-start)

BUURTAANPAK MET ACTIEVE BUURT EN ENERGIEHUIS SLIM WONEN		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023	Samen met Energiehuis Slim Wonen gaan we opzoek naar een buurt in de gemeente Asten waar buurtbewoners samen met hun burens aan de slag willen met verduurzaming van hun woning. Als gemeente willen we zoveel ondersteuning bieden als nodig om een initiatief van de grond te krijgen. Het idee is dat inwoners elkaar helpen en vervolgens samen een inkoopactie opzetten.	Buurtbewoners die samen met hun burens aan de slag willen met verduurzaming van hun woning
	DOEL stimuleren en ondersteunen	DOOR WIE Projectmedewerker duurzaamheid Medewerker communicatie Energiehuis Slim Wonen Een buurt
Mate van ontzorging ★★★★★		Capaciteit gemeente ★★★★★

BUURTAANPAK HEMELBERG DEELGEBIED OUDE GEMEENTEWERF		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023 T/M 2026	Een deel van de buurt Hemelberg is gebouwd tussen 1990 en 2010 en heeft daardoor bij de bouw een goede tot zeer goede isolatie gekregen. Een deel van deze woningen betreffen sociale huurwoningen. Gezien de leeftijd van de woningen zal bij een deel van deze woningen de cv-ketel al vervangen zijn, of binnenkort het einde van de levensduur bereiken (circa 15-20 jaar). Samen met de woningbouwcorporatie en inwoners gaan we onderzoeken wat een geschikte warmte-oplossing is (o.a. kijkend naar de structuur, bebouwingsdichtheid, corporatiebezit en ruimte in het openbaar gebied).	Huiseigenaren en huurders
	DOEL inventariseren, informeren, stimuleren en ondersteunen	DOOR WIE Medewerker communicatie Projectmedewerker duurzaamheid Woningbouwcorporatie
Mate van ontzorging ★★★★★		Capaciteit gemeente ★★★★★

BUURTAANPAK APPELBUURT		VOOR WIE Huseigenaren
ICIDENTIEEL 2023 T/M 2026	In de Appelbuurt staan circa 150 particuliere woningen die gebouwd zijn rond 2000. Deze relatief nieuwe woningen zijn tijdens de bouw van goede of zeer goede isolatie voorzien. Gezien de leeftijd van de woningen zal een deel van deze cv-ketels binnenkort het einde van zijn levensduur (circa 15-20 jaar) bereiken en/of al zijn vervangen. Voor een gedeelte van de buurtbewoners komt een natuurlijk moment om een (hybride)warmtepomp te overwegen. We willen daarom in kaart brengen hoeveel huseigenaren de cv-ketel al heeft vervangen of nog wil vervangen. Daarnaast willen we de huseigenaren informeren, bijvoorbeeld over subsidies en over plekken waar ze terecht kunnen voor onafhankelijk informatie. Ook willen we peilen of er animo is voor een collectieve inkoop actie m.b.t. (hybride)warmtepompen, zo nodig ondersteunen we die.	DOOR WIE Medewerker communicatie Projectmedewerker duurzaamheid
	DOEL inventariseren, informeren, stimuleren en ondersteunen	
Mate van ontzorging ★★★	Capaciteit gemeente ★★★	

BUURTAANPAK LOVERBOSCH		VOOR WIE Huseigenaren
ICIDENTIEEL 2023 T/M 2026	In Loverbosch staan circa 230 particuliere woningen die gebouwd zijn rond 2011. Deze relatief nieuwe woningen zijn tijdens de bouw van zeer goede isolatie voorzien. Een groot deel van deze woningen wordt nog met een cv-ketel verwarmd. Gezien de leeftijd van de woningen kan het voor huseigenaren interessant zijn om de overstap naar een warmtepomp te maken. Om een groot aantal particuliere woningen in Loverbosch te laten verwarmen met een all-electric bron moet het elektriciteitsnetwerk in Loverbosch over voldoende netcapaciteit beschikken. Op dit moment is daar waarschijnlijk geen sprake van. We gaan daarom zoeken naar mogelijkheden om dit knelpunt op te lossen. Daarnaast gaan we onderzoeken of er een informatiebehoefte is en of er animo is om een collectieve inkoopactie voor warmtepompen op te zetten, zo nodig ondersteunen we die.	DOOR WIE Medewerker communicatie Projectmedewerker duurzaamheid
	DOEL inventariseren, informeren, stimuleren en ondersteunen	
Mate van ontzorging ★★★	Capaciteit gemeente ★★★	

BUURTAANPAK HEMELBERG DEELGEBIED OUDE GEMEENTEWERF		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2023 T/M 2026	Een deel van de buurt Hemelberg is gebouwd tussen 1990 en 2010 en heeft daardoor bij de bouw een goede tot zeer goede isolatie gekregen. Een deel van deze woningen betreffen sociale huurwoningen. Gezien de leeftijd van de woningen zal bij een deel van deze woningen de cv-ketel al vervangen zijn, of binnenkort het einde van de levensduur bereiken (circa 15-20 jaar). Samen met de woningbouwcorporatie en inwoners gaan we onderzoeken wat een geschikte warmte-oplossing is (o.a. kijkend naar de structuur, bebouwingsdichtheid, corporatiebezit en ruimte in het openbaar gebied).	Huiseigenaren en huurders
	DOEL inventariseren, informeren, stimuleren en ondersteunen	DOOR WIE Medewerker communicatie Projectmedewerker duurzaamheid Woningbouwcorporatie
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

IN GESPREK MET PARTICULIERE VERHUURDERS EN VVE'S		VOOR WIE
INCIDENTIEEL 2024	In 2023 zullen er vanuit het Rijk betere financierings- en subsidieregelingen voor deze doelgroepen komen. (N.B. Asten heeft een beperkt aantal VVE'S.) Wij wachten af of deze doelgroepen via publicaties online en Peelbelang voldoende in beweging komen om te verduurzamen. Indien nodig gaan we vanaf 2024 met particuliere verhuurders en verenigingen van eigenaren in gesprek over extra ondersteuning.	Particuliere verhuurders en vve's
	DOEL stimuleren	DOOR WIE Medewerker duurzaamheid
Mate van ontzorging ★★☆☆	Capaciteit gemeente ★★☆☆	

Bijlage 1: Toelichting maatregelen van het Rijk

Het Rijk staat aan de lat om de juiste financiële, juridische en organisatorische randvoorwaarden te creëren. In het 'Beleidsprogramma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving' zijn maatregelen aangekondigd om de uitvoering van de transitievisies warmte en uitvoeringsplannen mogelijk te maken. Het Rijk is onder andere bezig met:

- **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie**

Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarmee gemeenten instrumenten krijgen om te besluiten wanneer en hoe een aangewezen gebied (stapsgewijs) van het aardgas af gaat en welk alternatief voor aardgas wordt gekozen. Woning- en gebouweigenaren zijn niet verplicht om aan te sluiten op het (collectieve) alternatief voor aardgas dat de gemeente kiest. Ze kunnen kiezen voor een alternatief, mits dat minimaal even duurzaam is.

- **Extra middelen voor de uitvoering**

Het Rijk heeft vanaf 2023 olopend naar 2030 structureel 800 miljoen euro uitgetrokken voor de uitvoeringskosten van het klimaatbeleid bij medeoverheden. Ook zal in 2024 een herijking plaatsvinden om te bezien of middelen en taken nog steeds in balans zijn. Omdat in de eerste jaren minder middelen beschikbaar zijn dan in het advies van de Raad voor Openbaar Bestuur¹⁷ gaat het Rijk zich inspannen om door een kasschijf meer middelen voor 2023 en 2024 beschikbaar te stellen aan medeoverheden. Gemeente Asten krijgt in 2023 € 327.228.-. Dit bedrag krijgen we ook toegezegd voor 2024 en 2025. Bij die bedragen gaat het echter om 'tenminste bedragen', omdat er nog een vervolgregeling komt.

- **Uitbreiding www.verbeterjehuis.nl**

Verbeterjehuis.nl wordt uitgebreid, waardoor woningeigenaren de klantreis van oriëntatie tot en met het inschakelen van een uitvoerder en financier eenvoudig kunnen afleggen. De woningeigenaar wordt hierbij aan de hand van een uitgebreide tool en digitale 3D-beelden van de woning ondersteund bij het kiezen voor een verduurzamingsmaatregel of verduurzamingspakket.

- **Subsidie- en financieringsinstrumenten**

Om bewoners in de gemeentelijke aanpak een goed aanbod te kunnen doen, zijn er verschillende subsidie- en financieringsinstrumenten ontwikkeld, zoals:

Investeringssubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE)

Om te isoleren en een (hybride) warmtepomp aan te schaffen kunnen bewoners gebruiken maken van de ISDE. Deze is recent opgehoogd van 20 naar 30 procent wanneer de woning eigenaar twee (isolatie)maatregelen neemt en 15 procent bij één isolatiemaatregel. De subsidie voor een (hybride) warmtepomp is 30 procent, ook indien daarbij geen andere maatregel wordt genomen. Deze aanpassingen gelden ook voor de Subsidie Energiebesparing Eigen Huis (SEEH) gericht op VvE's.

Subsidie energiebesparing eigen huis (SEEH) voor VvE's¹⁸

Voor VvE's bestaat de subsidie voor energiebesparing eigen huis (SEEH). De SEEH geldt voor drie onderdelen waarvoor men apart subsidie kan aanvragen. De onderdelen zijn: advieskosten voor energieadvies, uitvoering van twee energiebesparende isolatiemaatregelen en advieskosten voor oplaadpuntenadvies.

¹⁷ Advies van de Raad voor Openbaar Bestuur

<https://www.raadopenbaarbestuur.nl/actueel/nieuws/2021/01/25/van-parijs-naar-praktijk-18-miljard-euro-nodig-voor-lokale-uitvoering-klimaatakkoord>

¹⁸ <https://www.rvo.nl/onderwerpen/subsidie-energiebesparing-eigen-huis-seeh-voor-vve>

Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma (NIP)¹⁹

Gemeenten kunnen bewoners extra ondersteunen via de Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma. De lokale aanpak van het NIP is gericht op woningen die slecht zijn geïsoleerd (label D, E, F en G) en beoogt kostenreducties en opschalingen te bewerkstelligen. Elke gemeente kan een Specifieke Uitkering Nationaal Isolatieprogramma (SPUK) gericht op het nemen van energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen, aanvragen. Dit kan vanaf 1 maart 2023 tot en met 31 mei 2023. Voor gemeente Asten is voor kalenderjaar 2023 een bedrag van maximaal € 154.699.- beschikbaar. Voor kalenderjaar 2024 kunnen we een aanvraag doen van maximaal € 88.240.-

In gemeente Asten staan circa 1.500 woningen met energielabel D, E, F of G (zie bijlage 2: Gericht isoleren – overzicht van slechtst geïsoleerde woningen & eenvormige bebouwing). Een deel van deze woningen zal in de loop der jaren echter al geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

Warmtefonds

Bewoners die verduurzamingsmaatregelen niet zelf kunnen financieren, kunnen maatregelen financieren via het Nationaal Warmtefonds. De mogelijkheden worden steeds verder uitgebreid. Woningeigenaren ouder dan 75 jaar kunnen sinds februari 2022 bijvoorbeeld financiering krijgen en sinds 1 juni 2022 zijn ook bij lagere leenbedragen lange looptijden mogelijk. Ook is het minimum leenbedrag verlaagd naar 1.000 euro en is het mogelijk om 100 procent financiering te ontvangen voor zonnepanelen.

Vanaf 1 november 2022 is er financiering beschikbaar met een rentetarief van 0 procent voor woningeigenaren zonder leenruimte of met een inkomen tot 45.014 euro bruto. Hierdoor kunnen woningeigenaren vanaf 1 november ook buiten de wijkaanpak tot 5000 euro financiering krijgen. Zij betalen aflossing naar draagkracht en het Warmtefonds draagt het restschuld risico. Ook kleine VvE's (minder dan 8 appartementen) kunnen vanaf 1 november bij het Warmtefonds aankloppen voor financiering.

Aanpak energiearmoede

Gemeenten hebben in 2022 geld van het Rijk ontvangen ter bestrijding van energiearmoede. Het geld is beschikbaar gesteld voor zowel koop- als huurwoningen.

- Warmtenetten

Om de ontwikkeling van toekomstige collectieve warmtenetten, zowel voor transport als distributie, verder te stimuleren is de minister voor Klimaat en Energie voornemens om in 2023 een Nationale subsidieregeling voor warmtenetten te publiceren.

Om gemeenten sturingsmogelijkheden en bevoegdheden te geven ten aanzien van de borging van het publieke belang en verduurzaming van de warmtevoorziening treedt naar verwachting in 2024 de Wet collectieve warmtevoorziening in werking.

- Hybride warmtepompen

Er wordt door het Rijk in samenwerking met sectorpartijen in het 'Actieplan hybride warmtepompen' gewerkt aan het opschalen van het aantal hybride warmtepompen. Het Rijk vindt het van belang dat we inzetten op isolatie in combinatie met een (hybride) warmtepomp.

- Groen gas

Groen gas zal de komende jaren een toenemende rol krijgen in de gebouwde omgeving. Dit zal verlopen via een graduele bijmengverplichting voor alle woningen die

¹⁹ Lokale aanpak Nationaal Isolatieprogramma:

<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma/lokale-aanpak-samen-met-gemeenten>

nog op het aardgasnet zitten. Het Rijk heeft de ambitie om een bijmengverplichting op te leggen aan energieleveranciers die oploopt tot 1,6 miljard m³ in 20230. Hiermee wordt circa 20% van het gasverbruik van de woningen die in 2030 nog op het aardgasnet zitten verduurzaamd.

Gemeenten, provincies en waterschappen spelen naast het Rijk een belangrijke rol bij het opschalen van de groen gasproductie. Deze rol is onder meer gelegen in de ruimtelijke inpassing van installaties voor groen gasproductie. Planvorming en vergunningverlening voor groen gasinstallaties zijn decentraal belegd. Een actieve inzet van decentrale overheden bij inpassing is volgens het Rijk noodzakelijk om de haalbaarheid van de bijmengverplichting voor groen gas en daarmee de verduurzaming van de gebouwde omgeving richting 2030 te waarborgen. Het Rijk zet hier middels het 'Programma Groen Gas' op in en werkt aan maatregelen gericht op onder andere marktontwikkeling, innovatie, ruimtelijke inpassing, biograndstofbeschikbaarheid en internationale aspecten.

- Aanpak huurwoningen

Verhuurders gaan één miljoen woningen isoleren naar de standaard voor woningisolatie, zowel de woningbouwcorporaties als de private verhuurders. Het isoleren van huurwoningen wordt op verschillende manieren gestimuleerd:

Prestatieafspraken

Aedes (vereniging van woningcorporaties) en het Rijk hebben prestatieafspraken gemaakt²⁰ over het isoleren naar de standaard voor woningisolatie van 675.000 huurwoningen. Deze prestatieafspraken borduren voort op de al gesloten prestatieafspraken met betrekking tot de verduurzaming van alle corporatiewoningen met slecht energielabel in 2028²¹.

Wettelijke eisen

Om wettelijk te waarborgen dat alle slecht geïsoleerde huurwoningen – ook die van private verhuurders – worden verbeterd zullen per 1 januari 2030 wettelijke eisen worden gesteld aan (de verhuur van) huurwoningen.

Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud voor Huurwoningen

Private verhuurders krijgen ondersteuning om 325.000 huurwoningen tot (minimaal) de isolatiestandaard te renoveren. Per 1 april 2022 is de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud voor Huurwoningen opgesteld voor kleine particuliere verhuurders met gereguleerde huurwoningen.

- Aanpak utiliteitsbouw

Ongeveer een derde van de verduurzamingsopgave tot 2030 kan volgens het Rijk bereikt worden door de verduurzaming van utiliteitsbouw. Er is daarom aandacht voor bepaalde delen en sectoren van de utiliteitsbouw waar gemeenten (deels) voor aan de laat staan. Denk hierbij aan maatschappelijk (gemeentelijk) vastgoed zoals scholen, gemeentehuizen en sportgebouwen, maar ook midden- en kleinbedrijf en bedrijventerreinen. Eigenaren van utiliteitsgebouwen worden geholpen met subsidies, financiering en praktische ondersteuning.

Eindnorm voor utiliteitsbouw

Van de professionele gebouweigenaren kan volgens het Rijk meer gevraagd worden dan van de particuliere woningeigenaren. Er komt daarom een ambitieuze eindnorm

²⁰ Nationale prestatieafspraken voor de volkshuisvesting

<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationale-prestatieafspraken-voor-de-volkshuisvesting>

²¹ Prestatieafspraken over investeringen in woningbouw en verduurzaming

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2021/12/16/prestatieafspraken-tariefterlaging-verhuurderheffing-per-1-1-2022>

voor utiliteitsbouw en er komen normen voor de uitfasering van slechte energielabels in de utiliteitsbouw. Voor alle gebruiksfuncties zijn inmiddels onderzoeken gedaan op welk niveau deze eindnorm zou moeten liggen om in 2050 een CO₂-arme gebouwenvoorraad te hebben. Dit niveau ligt op of net onder het huidige BENG-niveau voor nieuwbouw (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). De eindnorm voor utiliteitsbouw wordt in juli 2023 in wetgeving gepubliceerd. Wanneer de eindnorm bekend is gemaakt, kan deze volgens het Rijk ook verwerkt worden in bestaande instrumenten zoals subsidies en fiscale instrumenten. De beoogde ingangsdatum van de eindnorm is 1 juli 2024.

Normering voor aanpak gebouwen met slechte energielabels

De Europese Commissie heeft in het fit-for-55 pakket voorstellen opgenomen voor het herzien van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). Het voorstel van de EPBD gaat over het uitfaseren van de slechtste energielabels in de utiliteitsbouw, te beginnen met de slechtste 15% van de voorraad in 2027 (ca. 60.000 gebouwen) en in 2030 energielabel F conform de nieuwe labelclassificatie (ook ca. 60.000). Deze onderste 15% komt voor de gehele utiliteitsbouw gemiddeld overeen met de huidige labels G en F. Deze verdeling is niet in iedere subsector hetzelfde. Er gaat nog onderzocht worden hoe dit per bouwtype geïmplementeerd moet worden en welke uitzonderingen gemaakt mogen en kunnen worden en hoe voor grote vastgoedportefeuilles een portefeuilleaanpak toegepast kan worden. Specifiek voor scholen zal samen met de gemeenten en onderwijssectoren worden gewerkt aan een routekaart herstelaanpak onderwijshuisvesting, waarin verduurzaming een van de opgaven is. Ook voor monumenten geldt dat deze niet kunnen voldoen aan de normering. In overleg met de sector verkent het Rijk of streefnormen voor monumenten kunnen worden ontwikkeld.

Energiebesparingsplicht voor kantoren

Het Rijk wil dat ingezet wordt op 100% naleving van de energielabel C-verplichting voor kantoren, de bijbehorende informatieplicht en de energie-audit verplichting. Het toezicht op de energiebesparingsplicht wordt in zijn geheel ondergebracht in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten.

Energiebesparingsplicht wordt verruimd met maatregelen voor het opwekken van hernieuwbare energie

Locaties die onder de energiebesparingsplicht vallen krijgen te maken met een geactualiseerde Erkende Maatregelenlijst (EML), waar ook CO₂-reducerende technieken zoals zonnepalen op komen te staan. De beoogde inwerkingtreding is 2023.

Ondersteuning en subsidie voor Mkb'ers

Het Rijk verkent samen met de branches hoe in aanvulling op het reeds bestaande instrumentarium Mkb'ers geholpen kunnen worden bij het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Het gaat daarbij om het treffen van de juiste maatregelen en hoe die gefinancierd worden.

Momenteel bekijkt het Rijk of de Subsidieregeling Verduurzaming Mkb tot en met 2023 kan worden verlengd. Ook wordt bekeken of deze verbreed kan worden. Daarnaast wordt een ontzorgingsprogramma ontwikkeld met een benadering die aansluit bij de energiebesparingsplicht én het uitfaseren van slechte energielabels.

Eigenaren van bedrijfsmatig vastgoed worden via fiscale regelingen (bijvoorbeeld de Energie-Investeringsaftrek) gestimuleerd.

Norm voor industriegebouwen

Er wordt een norm voor industriegebouwen geïntroduceerd. Dit betekent dat nieuwe gebouwen met een industriefunctie (bijvoorbeeld bedrijfs- en logistieke hallen) ook aan

BENG-bouweisen voor nieuwbouw moeten gaan voldoen. Daarnaast moeten alle bestaande gebouwen met een industriefunctie aan de eindnorm voor utiliteitsgebouwen voldoen.

Stimuleren energietransitie op bedrijventerreinen

Het Rijk leert via enkele proefprojecten op bedrijventerreinen of er een instrument kan worden ontwikkeld dat het verduurzamen van bedrijventerreinen vergemakkelijkt. Het gaat daarbij om zowel energiebesparing- opwek en opslag.

- Aanpak maatschappelijk vastgoed

Het Rijk vindt de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed belangrijk vanwege de voorbeeldrol die overheden hebben.

Renovatieverplichting

De Energy Efficiency Directive (EED) stelt een aanvullende norm voor maatschappelijk vastgoed voor. Dit is een voorgenomen renovatieverplichting die stelt dat elke lidstaat van de Europese Unie (EU) ervoor zorgt dat jaarlijks ten minste 3% van het maatschappelijk vastgoed wordt gerenoveerd en zo goed als energieneutraal wordt gemaakt. Met de huidige beschikbare middelen voor maatschappelijk vastgoed kan volgens het Rijk aan een deel van de opgave worden gedaan.

Een andere norm betreft het optimaal benutten van overheidsgebouwen voor de opwek van hernieuwbare energie. Het streven is om in 2030 minimaal 80% van de geschikte overheidsdaken belegd te hebben met zonnepanelen.

Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA)²²

Per 1 oktober 2022 is er een subsidieregeling voor maatschappelijk vastgoed geopend. De regeling richt zich op de verduurzaming van onder andere zorg-, sport-, onderwijs- en overheidsgebouwen.

Stimuleren maken portefeuilleroutekaart en renovatiepaspoort

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat eigenaren van meerdere gebouwen in beeld brengen welke maatregelen zij al hebben getroffen en hoe zij toewerken naar het streefdoel voor 2030 en een CO₂-arme vastgoedportefeuille in 2050. Dat doen zij met vierjaarlijkse routekaarten op portefeuilleniveau, duurzame meerjaren-onderhoudsplanningen en/of meerjarige vastgoedverduurzamingsplannen. Portefeuilleroutekaarten worden door het Rijk opgenomen in de handhavingsstrategie voor bevoegde gezagen.

Het renovatiepaspoort is een onderdeel van het voorstel van de Europese Commissie. Beide documenten bieden eigenaren een handvat om het gesprek aan te gaan met de gemeente over de uitvoeringsplannen / transitievisie warmte, een financiële instelling of uitvoerende partijen.

Verkennen van verlening en verbreding ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed

Via het lopende ontzorgingsprogramma krijgen kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren ondersteuning en begeleiding, zodat zij hun vastgoed duurzamer kunnen maken. Het Rijk onderzoekt hoe ze het ontzorgingsprogramma kunnen verlengen en uitbreiden naar andere maatschappelijk vastgoedsectoren, zoals de cultuur- en welzijnssector.

Onderzoek naar mogelijkheden voor een revolverend fonds

Voor veel eigenaren van maatschappelijk vastgoed is aanvullende financiering nodig. Het Rijk gaat onderzoeken hoe een revolverend fonds in aanvulling op de overige

²² <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/dumava>

instrumenten kan zorgen voor snellere verduurzaming. In het onderzoek zal onder meer gekeken worden naar het mogelijk maken van investeringen als manier om projecten voor te financieren.

Bijlage 2: Gericht isoleren – overzicht van slechtst geïsoleerde woningen & eenvormige bebouwing

In woningen met energielabels E, F en G is nog veel energie te besparen. Ook in woningen met energielabel D kan over het algemeen nog veel geïsoleerd worden. Wat voor isolatie mogelijk is, verschilt per type woning en bouwstijl, en uiteraard is ook relevant wat er in de loop der jaren in de woning is aangepast. Voor elke woning zal uiteindelijk maatwerk nodig zijn.

Vooroorlogse woningen

In gemeente Asten staan ca. 500 vooroorlogse woningen met energielabels E, F en G. Vooroorlogse woningen zijn tijdens de bouw nog niet geïsoleerd en hier is ten tijde van de bouw ook geen rekening mee gehouden. In gemeente Asten zijn dit vooral vrijstaande woningen langs de uitvalswegen en in het centrum van dorp Asten, met uiteenlopende bouwstijlen. Onder andere: Wilhelminastraat, Kerkstraat, Sint Jozefstraat en Sint Jozefhof, Monseigneur Den Dubbeldenstraat, Burgemeester Wijnestaat, Prins Bernhardstraat, Emmastraat, Hemel, Markt en omstreken. In Ommel, Heusden en de buitengebieden staan slechts zeer verspreid huizen in deze categorie.

Deze woningen verschillen sterk van elkaar en hebben veelal een historisch uiterlijk, waardoor beperkte isolatie mogelijk is. Voor eventuele monumentale panden gelden strenge eisen en zal isolatie veelal van binnenuit moeten gebeuren.

*Figuur 1: woningen in Asten met bouwjaar <1945 en energielabel E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.*

Figuur 2 woningen in Ommel met bouwjaar <1945 en energielabel E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
 NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

Figuur 3 woningen in Heusden met bouwjaar <1945 en energielabel E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
 NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

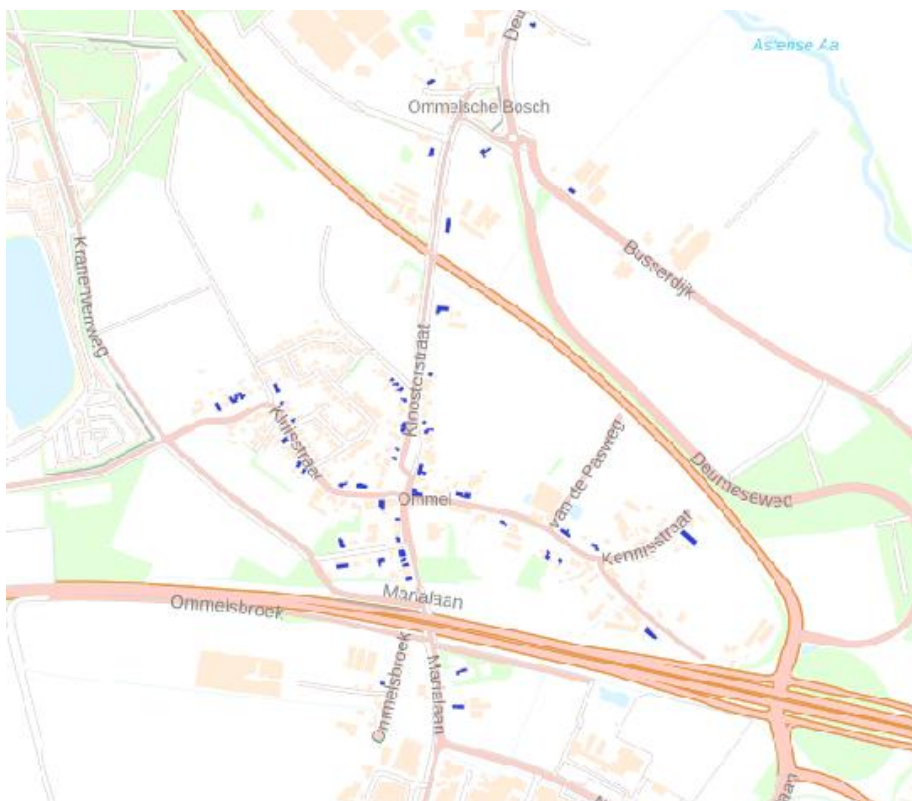
Naoorlogse woningen

In gemeente Asten staan ca. 550 naoorlogse woningen met energielabels E, F en G. Deze staan verspreid door de gehele gemeente, maar met name geconcentreerd in diverse buurten/straten in het dorp Asten: Kruiskensweg, Bergweg, Hofstraat, Zonnehof, Otten Backstraat, Bosrand, Dijkstraat, Oude Bloemenbuurt, Emmastraat/Wolfsberg, In Heusden staan ca. 50 naoorlogse woningen met label E, F of G, in Ommel ca. 30 woningen in deze categorie.

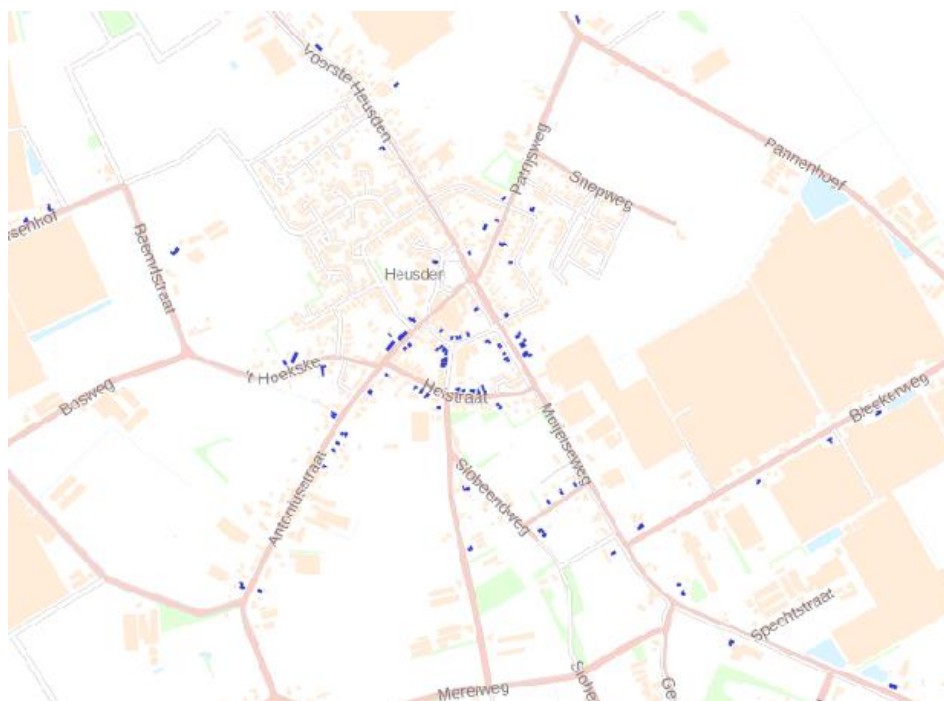
In deze woningen (bouwjaren 1945-1965) is gebouwd zonder isolatie, maar is vaak wel al een spouwmuur toegepast, die geïsoleerd kan worden. Voor een deel van de woningen zal een nieuwe uitstraling wenselijk zijn, waarbij de gevel van buitenaf vervangen kan worden inclusief isolatie. Ook dakisolatie en het toepassen van geïsoleerd HR++ glas zijn hier goed passende, besparende maatregelen.

Figuur 4: woningen in Asten met bouwjaar > 1945 en energielabels E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

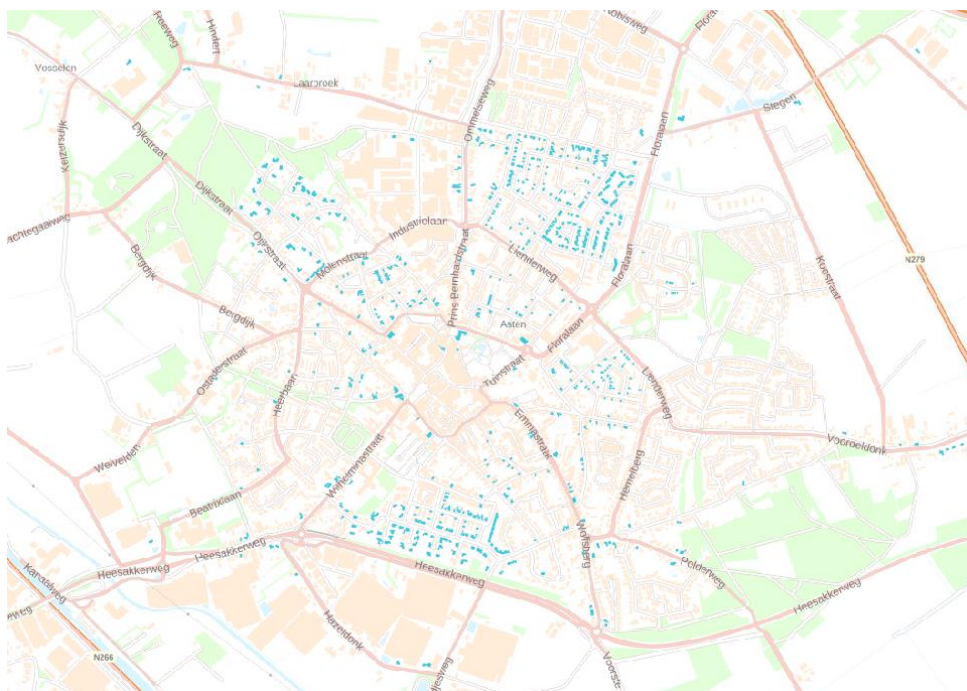
Figuur 5 woningen in Ommel met bouwjaar > 1945 en energielabels E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
 NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

Figuur 6 woningen in Heusden met bouwjaar > 1945 en energielabels E, F of G (data: DWTM/BAG, 2020)
 NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

Eenvormige woningen met matige isolatie

Omtrent eenvormige woningen is gekeken naar woningen met labels D t/m G, waarbij straten dezelfde soorten woningen bevatten. In de praktijk zijn dit vooral woningen met energielabel D, uit de jaren '60 en vroege jaren '70. Deze woningen met energielabel D zijn weergegeven in de figuren hieronder, en per dorpsdeel in straatnamen benoemd in de volgende alinea's. In deze woningen is na-isolatie wenselijk en goed mogelijk op grotere schaal, doordat huizen veelal dezelfde type bouwconstructies kennen. Door bewoners van de ca. 450 eenvormige woningen te benaderen, kan er collectief en dus efficiënt geïsoleerd worden.

Figuur 7: woningen in Asten met energielabel D (data: DWTM/BAG, 2020)

NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

Figuur 8 woningen in Ommel met energielabel D (data: DWTM/BAG, 2020)

NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.

*Figuur 9 woningen in Heusden met energielabel D (data: DWTM/BAG, 2020)
NB: een deel van deze woningen zal in de loop der jaren al grondig geïsoleerd/opgeknapt zijn en feitelijk een ander energielabel verdienen.*

Impressie woningen met energielabel D per dorpsdeel

ZUIDELIJK ASTEN: Albert van Cuijckstraat,
Bernard de Mendestraat, Dirk de Vosstraat,
Adelheid van Voornstraat, Rigaud de
Cockstraat

NOORDELIJK ASTEN (deels overlappend
met/grenzend aan Bergopwaarts bezit):
Kosmosplein, Plutostraat, Siriusstraat,
Poolsterstraat, Vegaplein, Spicastraat,
Ceresstraat, Saturnusstraat

WESTELIJK ASTEN: Molenplein,
Molenweg, Kortestraat, Rechtestraat,
Bergslandstraat, Lindestraat, Nieuwstraat

NOORDOOSTELIJK ASTEN: Anjerstraat,
Rozenstraat, Asterstraat, Daliastraat,
Violenstraat, Leliestraat, Ficusstraat,
Klaproosstraat

HEUSDEN: Patrijsweg, Vinkert

HEUSDEN: Heilkamperweg, Heistraat,
Pastoor Arnoldstraat

